

TRADURRE – TRADIRE – INTERPRETARE – TRAMANDARE

- A cura di Meta Tabon -

Ady Endre (1877-1919)

GÓG ÉS MAGÓG FIA VAGYOK ÉN...

Góg és Magóg fia vagyok én,
Hiába döngetek kaput, falat
S mégis megkérdem tőletek:
Szabad-e sírni a Kárpátok alatt?

Verecke híres útján jöttem én,
Fülemben még ősmagyar dal rivall,
Szabad-e Dévénynél betörnöm
Új időknek új dalaival?

Fülemben forró ólmot öntetek
Legyek az új, az énekes Vazul,
Ne halljam az élet új dalait,
Tiporjatok reám durván, gazul.

De addig sírva, kínban, mit se várva
Mégiscsak száll új szárnyakon a dal
S ha elátkozza százszor Pusztaszér,
Mégis győztes, mégis új és magyar.

Endre Ady (1877-1919)

IO SONO IL FIGLIO DI GOG E MAGOG...

Io sono il figlio di Gog e Magog¹,
Invano sbatto porta e muro,
Ed eppure vi domando:
Sotto i Carpazi pianger si può?

Sulla nota via di Verecke² son arrivato,
In me l'antico canto magiaro fa un grido,
Posso mai a Dévény³ sfondare
Coi nuovi canti dei tempi in arrivo?

Nel mio orecchio versate il piombo ardente
Per esser il nuovo, il cantore Basilio,⁴
Per non udir i nuovi canti della vita,
Pestatemi brutalmente, con empio.

Ma intanto piangendo, nello strazio senza pretese
Eppure con le ali nuove la canzone si libra
E se Pusztaszér⁵ cento volte la maledice,
È pure trionfante, nuova e magiara.

Traduzione e note di © Melinda B. Tamás-Tarr

¹Gog e Magog: sono nella tradizione ebraica, ripresa poi da quella cristiana e musulmana, leggendarie popolazioni selvagge che apocalitticamente avrebbero invaso e distrutto la civiltà. Un primo accenno si trova in Ezechiele: nell'Apocalisse l'invasione di G. e M. è vista come un segno che procederà l'avvento del Messia. ²Lo stretto Verecke in cui i magiari antichi con Árpád sono scesi nel Bacino dei Carpazi. ³La porta occidentale dell'Ungheria storica. ⁴Principe della dinastia degli Árpád, ha istigato una congiura contro il re Stefano I – il futuro santo – che per opunirlo lo fece accecare e versare nelle orecchia piombo rovente ed esiliò i suoi figli. ⁵È un comune dell'Ungheria di 1.674 abitanti (dati 2001). È situato nella provincia di Csongrád. Secondo la cornaca di Anonimo nel 896 i capi delle sette tribù degli antichi magiari fecero un patto di sangue e qui organizzarono la prima riunione di giurisdizione. Nell'occhi di Ady Pusztaszér è simbolo dell'arretratezza.

Ady Endre (1877-1919)

LÉDA A HAJÓN

Hurráh, jön az Öröm hajója
És hozza Lédát már felém.
Virágos, pompás szőnyegén,
Én asszonyom, már látlak, látlak:
Hajadban a vérvörös rózsza.
Ugye kívánsz? Én is kívánlak.
Hurráh, mi rég nem láttuk egymást.

Óh, jaj, szédülök itt a parton,
Óh, jaj, most mindjárt itt leszel,
Kérdezek majd és kérdezel
És összecsap két szomju-lélek
És fejemet kebledre hajtom.
Jaj, ne. Ne jöjj. Reszketek, félek.
Óh, jaj, mi rég nem láttuk egymást.

Várnai Zseni (1891-1981)

ALUDNI

Aludni hosszan, mélyen,
mint gyökerek a télben,
s fölébredni tavasszal...

Így volna szép az élet,
soha nem érne véget...
s éjre virradna hajnal!

(1964)

Zseni Várnai (1891-1981)

DORMIRE

Dormire a lungo e a fondo
come radici d'inverno
e svegliarsi in primavera...

Così la vita bella sarebbe
mai essa finirebbe...
e verrebbe di notte l'alba!

(1964)

Traduzione di © Melinda B. Tamás-Tarr

Várnai Zseni (1891-1981)

MAMA

Halott anyámról álmodtam az éjjel,
mióta meghalt, sokszor vizatér,
meglátogat éjjel, ha mélyen alszom,
bárhon vagyok, ő mindenütt elér.

Tudom, hogy meghalt, álomban ha látom,
és mégis úgy jön, mintha élne még,
s azt is tudom, hogy ébredésem percén
elhalványítja őt a messzeség.

Sohasem szól, csak mosolyogva néz rám,
mintha nem volna többé már szava,
s csak bólogat, mikor fölsír belőlem:
- bocsáss meg nékem, bocsáss meg, Mama!

Sokat vétettem ellened, míg éltél,
nehéz adósság nyomja lelkemet,
nem tudtalak oly végtelen szeretni,
mint te szerettél, Mama, engemet.

Egész szívem szülőteimnek adtam,
amint te tetted, ó szegény Mama,
s hidd el, majd ők ezerszer visszaadják,
amit néked vétettem valaha.

Zseni Várnai (1891-1981)

MAMMA

Stanotte ho sognato di mia madre morta,
da quando è mancata frequente ritorna,
di notte mi vien a trovar, quando dormo a fondo,
ovunque sono, ella mi raggiunge in ogni modo.

So che è morta, ma nel mio sogno se la vedo,
eppur sembra come se fosse ancora al mondo
e so pure che nell'ora della sveglia
la distanza con la nebbia la vela.

Mai parla, soltanto mi guarda con sorriso,
come se non avesse più nulla da dirmi
e fa solo cenno quando sgorgo col gemito:
- perdonami, Mamma, perdonami!

Contro di te ho peccato molto nella tua vita,
un pesante debito m'opprime l'anima,
non sapevo amarti tanto senza fine
quanto tu, Mamma, hai amato me.

Ho donato tutto il mio cuor alle mie proli,
oh, povera Mamma, come l'hai fatto te,
e credimi, loro mi ridaranno mille volte
tutto quello che ho errato nei tuoi confronti.

Te értem, én meg óérettük éitem,
 Ők meg majd másért, bocsáss meg nekem,
 én is előre megbocsátom nékik,
 amit majd űk vétkeznek ellenem!

Tu per me ed io per loro ho vissuto,
 loro però saranno per gli altri, perdonami,
 anch'io, in anticipo, li ho assolto
 per tutto il male nei miei confronti!

Traduzione di © Melinda B. Tamás-Tarr

Poetessa ungherese (n. Nagyvázsony 1890 - m. 1981); attiva nella resistenza antinazista, celebratrice del movimento operaio, può considerarsi voce ufficiale della poesia ungherese durante il regime comunista. Tra le opere: *Katonafiarnak* ("A mio figlio soldato", 1914); *A fájdalom könyve* ("Il libro del dolore", 1921); *Fekete bárány* ("Pecora nera", 1935); *Én nem mondok le soha a reményről* ("Io non rinuncio mai alla speranza", 1940); *Üldözött versek* ("Poesie perseguitate", 1945); *Feltámadás* ("Risurrezione", 1959); *Élők, vigyázatok!* ("Vivi, state attenti!", 1962); *Nyugtalan madár* ("Uccello inquieto", 1966); *Vers és virág* ("Poesia e fiore", 1973).

A Ballad for Christmastime 1974

from
 PAUL and ELIZABETH GREEN
 Windy Oaks Farm
 Chapel Hill, North Carolina

God they say made Eve and Ad-am And he put 'em in a gar-den,
 And he told 'em, sir and mad-am, Bet-ter watch and keep it right.
 There he left 'em snug and hap-py Like two chil-dren by their
 pap-py, And no soon-er had he left 'em Than they up and 'gun
 to fight. Then 'twas Cain that mur-dered A-bel, As the Good
 Book do de-clare. Next they built the tower of Ba-bel, Thou-
 sand feet up in the air. Time went on and a-ges thun-dered,
 Quarrels and fights and bit-ter blood, Till the Fa-ther
 stopped and pon-dered Where he'd missed it with his brood.

He sent prophets then who warned 'em,
 Hoary fellows tough as light'ood,
 But the people mocked and scorned 'em,
 Kept on fighting, spilling gore.
 Then it was to reach their senses
 He sent plagues and pestilences,
 But they jittered on uncaring,
 Growing wusser than before.

Well he now could stop this messing
 With a firebomb from above,
 But his heart was made for blessing.
 He must try the power of love.
 Round he searched the realms of glory
 For a gift of mercy mild,
 Chose his Son to tell the story --
 Jesus Christ, a little child.

Úgy mondják, Ádámot s Évát a kertbe Isten teremtette,
Mondván a férfinak s a nőnek, hogy résen s jók legyenek,
Mint két gyermeket, boldog-elégedetten, atyaközelben hagyta
[őket.

De ők hamar vetélkedni kezdtek, aztán egymásra törtek.
Mint ahogy a Jó Könyv írja, Káin gyilkosa lett Ábelnek,
Majd pedig ezer lábnyi tornya emelkedett Bábelnek.
Múlt az idő s nemzedékek gyűlölködtek,
Hadakoztak, olyannyira, hogy az Atya Isten
Csak töprengett, ivadékaival hol hibázta el.

Figyelmeztetésükre küldött szakállas prófétákat,
Kik, mint a villámhárító oszlopok, szívós-kemények voltak,
De az emberek gúnyolták mind és megvetették,
A háborút, a vérontást fel nem függesztették.
Hogy azok tetteikre ráébredjenek,
Rájuk pestist, egyéb járványokat lehelt,
De ők dacosan, semmit sem törődve
Egyre csak gonoszabbá lettek.

Tűnődött, az egésznek véget vehetne,
Tűzbombákkal mindenkit semmissé tehetne.
Mivelhogy a szíve mindenkor áldásra kész,
Próbára kell tennie a szeretet erejét.
Kutatott a dicsőség birodalmában
Egy gyöngéd, irgalom-ajándékra vágyva.
Végül fiát választotta mintaképnek —
Jézus Krisztust, a kicsike gyermeket.

Traduzione in ungherese di © B. Tamás-Tarr Melinda

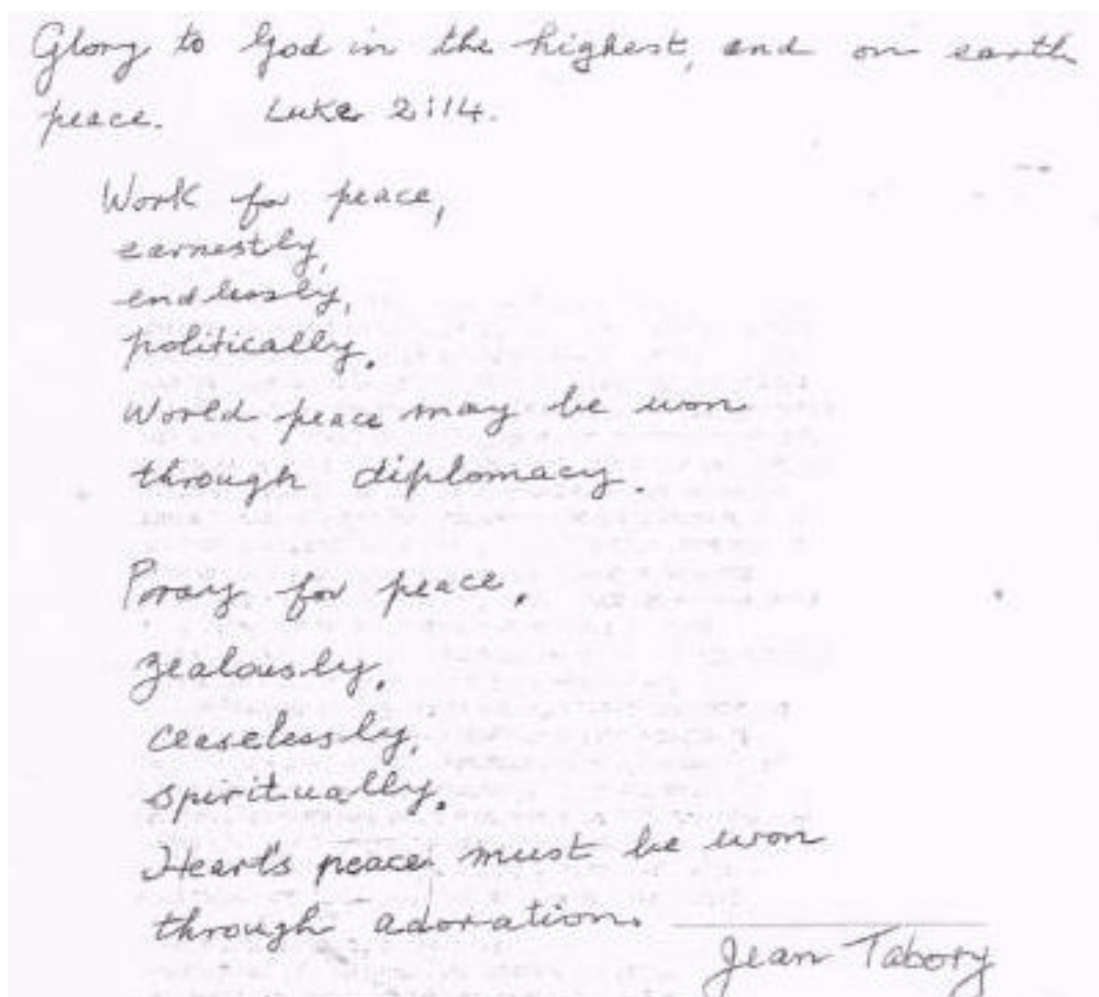
Si dice, che Iddio creò Adamo ed Eva pel giardino,
Siate buoni ed in allerta! – disse alla donna ed all'uomo,
Li lasciò felici e contenti, come i bambini, al padre vicino.
Però, presto si misero in gara e si aggredirono l'uno con
[l'altro.

Come il Buon Libro scrive, Caino divenne l'assassino di Abele,
Poi venne costruita la torre di mille piedi di Babele.
Il tempo passava e le generazioni si odiavano,
Facevano guerra tanto che il Padre Dio
Almanaccava: con i rampolli dove ha sbagliato?

Per avvertirli profeti con la barba mandò,
Come le colonne dei parafulmini essi duri erano
Ma, la gente prese tutti in giro e li disprezzarono
Continuavano le sanguinose guerre, non si fermarono.
Per rendersi conto dei crudeli fatti loro
La peste ed altre epidemie portò.
Ma essi ostinati di nulla si interessavano
E sempre più cattivi diventavano.

Meditò, avrebbe potuto far fine a tutto quanto,
Avrebbe potuto far sparire tutti con bombe di fuoco.
Era però, sempre pronto alla misericordia il suo cuore
Doveva provare con la forza dell'amore.
Scrutava la patria della gloria
Per trovare un dono della misericordia.
Alla fine scelse suo figlio, Gesù Cristo,
Il piccolo bambino come modello.

Traduzione di © Melinda B. Tamás-Tarr

Dolgozz békéért,
odaadással,
állandóan,
politikán keresztül is.
Világbéke elérhető
diplomáciával.

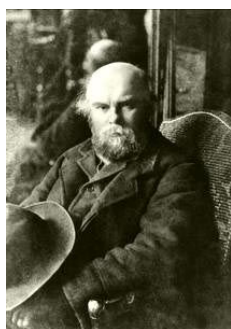
Imádkozz békéért,
buzgón,
szüntelenül,
áhitatos lélekkel.
Csak imádattal érhető el
A szív békéje.

Traduzione in ungherese di © Maxim Táborj

Fordítói megj.: A fordításnál mindenekeőtt a versszöveget vettem figyelembe, a karácsonyi dal hangjegyeit nem. Mivel Táborj Maxim elhunyt barátjának és feleségének eredeti szövegét és kompozícióját karácsonyi jókívánságként kaptam Táborj Maxim az U.S.A.-beli É-Karolinában élő ny. könyvtáros, költő és műfordító honfitársamtól, a karácsonyi ünnepekre való készülődés miatti rövid időben nem állt módomban az énekelhető változatot is elkészíteni. A nyelvjárásban megírt vers nyersfordítását kérve alkottam meg ezen magyar és olasz fordításaimat. Köszönet Táborj Maximnak, hogy a karácsonyi elfoglaltságai ellenére készségesen és gyorsan elkészítette nekem az é-karolinai nyelvjárásban írt szöveg nyersfordítását.

Jean Táborj az angol nyelv- és irodalom tanára, pszichológus, költő, műfordító, Táborj Maxim hitvese.

Miska János (Victoria [Canada]): író, a kanadai magyar antológiák szerkesztője, a kanadai magyar irodalom tudósa és szövívője, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

Paul Verlaine (1844-1896)
MON RÊVE FAMILIER

Je fais souvent ce rêve étrange et pénétrant
D'une femme inconnue, et que j'aime, et qui m'aime,
Et qui n'est, chaque fois, ni tout a fait la même
Ni tout à fait une autre, et m'aime et me comprend.

Car elle me comprend, et mon coeur, transparent
Pour elle seule, hélas! cesse d'être un problème,
Pour elle seule, et les moiteurs de mon front blême,
Elle seule les sait rafraîchir, en pleurant.

Est-elle brune, blonde ou rousse? - Je l'ignore.
Son nom? Je me souviens qu'il est doux et sonore

Lavora per la pace
con dedizione,
costantemente,
con la politica pure.
La pace del mondo giunge
con azioni diplomatiche.

Prega per la pace,
assiduamente,
senza interruzione,
con fervore spirituale.
Solo con l'adorazione giunge
la pace del cuore.

Traduzione di © Melinda B. Tamás-Tarr

N.d.T.: Per la traduzione ho considerato prima di tutto il testo della poesia e non le note della canzone natalizia. Ho ricevuto questa poesia cantata, testo e composizione degli amici autori di Maxim Táborj, per gli auguri di Natale dallo stesso Táborj, mio connazionale, bibliotecario in pensione, poeta e traduttore letterario, vivente in Nord Carolina negli U.S.A. A causa della brevità del tempo, non ho potuto preparare la versione cantata. Ringrazio Maxim Táborj per la traduzione grezza del testo dialettale, inviata per mia richiesta, che mi ha preparato prontamente nonostante i suoi gravosi impegni natalizi.

Jean Táborj è docente della lingua e letteratura inglese, psicologa, poetessa, traduttrice letteraria, moglie di Maxim Táborj.

János Miska (Victoria [Canada]): Scrittore, redattore delle antologie ungheresi di Canada, scienziato e portavoce della letteratura ungherese in Canada, membro dell'Accademia delle Scienze d'Ungheria.

Fonte: <http://www.osservatorioletterario.net/karacsony-natale2009.pdf>

Paul Verlaine (1844-1896)
MIO SOGNO FAMILIARE

Spesso mi capita un sogno strano e penetrante
Su una donna ignota amata e io amato da essa
E senz'altro ogni volta è vista la stessa
Né una, mai altra, e m'ama e mi comprende.

Perché ella mi capisce, non è un problema
il mio trasparente cuore per solo ella,
Sulla mia umida scialba fronte per solo ella
Le gocce del fresco pianto non son un dilemma.

È bruna, bionda o rossa? – Io lo ignoro.
Il suo nome? Mi ricordo che era dolce e sonoro

Comme ceux des aimés que la Vie exila.

Son regard est pareil au regard des statues,
Et pour sa voix, lointaine, et calme, et grave, elle a
L'inflexion des voix chères qui se sont tues.

*N.d.R. La traduzione ungherese di Endre Ady (1877-1919)
vs. nell'Appendice.*

Enrico Pietrangeli (1961) — Roma
IL TEMPO

Il tempo, che nel tempo,
sempre più frenetico scorre
sbattendoci in faccia la storia,
lubrifica obsolete porte,
lo stridere degli eventi
frantuma, ciclico ritorna
sedimentando memoria.
Il tempo, così come mi appare,
in brevi pause, dagli interni
della mia sudicia autovettura.
Polvere, prima incrostazione
che del tempo preserva aroma.

*Fonte/Forrás: Enrico Pietrangeli, «Ad Istanbul, tra le
pubbliche intimità», Edizioni Il Foglio, Piombino (Li), 2007*

Come di quelle amate in vita giunte in esilio.

Il suo sguardo è come quello delle statue,
E la sua voce è lontana, calma e grave,
Il dolce tono della sua voce sfugge in silenzio.

Traduzione di © Melinda B. Tamás-Tarr

Enrico Pietrangeli (1961) — Roma
AZ IDŐ

Az időtartam, mely időben
rohan mindig őrjítőbben
képünkbe vágva múlt időket*,
ódon ajtókat kenetet
a csikorgó eseményeket
törmelékké zúzva visszatér időnként
s rátelepszik az emlékezetre.
Az idő így tűnik nekem,
rövid szünetekben,
mocskos járművem belsejéből.
Az első kérgesedés pora,
mely az idő zamatát megóvjja.

** N.d.R.: «Történelem» értelemben. Az eredeti szövegben
«történelem»/«storia» olvasható.*

Traduzione in ungherese di © Melinda B. Tamás-Tarr